Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

18. ožujka 2021.*

„Žalba – Zabranjeni sporazumi – Europsko tržište čeličnih abraziva – Sudjelovanje u dvostranoj i višestranoj komunikaciji s ciljem usklađivanja cijena na čitavom Europskom gospodarskom prostoru – ‚Hibridni' postupak koji je doveo do uzastopnog donošenja odluke o nagodbi i odluke po završetku redovnog postupka – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članak 41. – Dužnost nepristranosti Europske komisije – Članak 48. – Pretpostavka nedužnosti – Obveza obrazlaganja – Jedinstvena i trajna povreda – Trajanje povrede – Jednako postupanje – Neograničena nadležnost"

U predmetu C-440/19 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 6. lipnja 2019.,

Pometon SpA, sa sjedištem u Maerne di Martellago (Italija), koji zastupaju E. Fabrizi, V. Veneziano i A. Molinaro, *avvocati*,

žalitelj,

a druga stranka postupka je:

Europska komisija, koju su zastupali P. Rossi i T. Vecchi, potom P. Rossi i C. Sjödin, u svojstvu agenata,

tuženik u prvostupanjskom postupku,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: M. Vilaras, predsjednik vijeća, N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin i K. Jürimäe (izvjestiteljica), suci,

nezavisni odvjetnik: G. Hogan

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 8. listopada 2020.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: talijanski

Presudu

1 Svojom žalbom Pometon SpA zahtijeva ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 28. ožujka 2019., Pometon/Komisija (T-433/16, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2019:201), kojom je taj sud poništio članak 2. Odluke Komisije C(2016) 3121 *final* od 25. svibnja 2016. u vezi s postupkom na temelju članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet AT.39792 – Čelični abrazivi, u daljnjem tekstu: sporna odluka) i utvrdio da je iznos novčane kazne izrečene Pometonu na 3 873 375 eura.

Pravni okvir

2 Člankom 7. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101.] i [102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165. i ispravak SL 2016., L 173, str. 108.) određeno je:

„Kada Komisija, postupajući po pritužbi ili po službenoj dužnosti, utvrdi da postoji povreda članka [101.] ili članka [102. UFEU-a] može odlukom zahtijevati od poduzetnika i udruženja poduzetnika da takvu povredu otklone […]”

3 U skladu s člankom 23. stavcima 2. i 3. te uredbe:

„2. Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

(a) krše odredbe članka [101.] ili članka [102. UFEU-a]; ili

[…]

Za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa, novčana kazna ne smije prelaziti 10 % njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.

[…]

3. Pri određivanju iznosa novčane kazne uzet će se u obzir težina i trajanje povrede.”

4 Članak 31. navedene uredbe predviđa:

„Sud ima neograničenu nadležnost u nadzoru odluka Komisije kojima ista izriče novčane kazne ili periodične penale. Sud može ukinuti, smanjiti ili povećati iznos novčane kazne ili periodičnog penala.”

5 U točkama 9. do 35. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58., u daljnjem tekstu: Smjernice za utvrđivanje kazni), navedena je opća metodologija za određivanje kazni.

6 Točka 37. Smjernica za utvrđivanje kazni glasi:

„Unatoč tome što ove [s]mjernice daju opću metodologiju za utvrđivanje kazni, pojedinosti danog slučaja ili potreba za postizanjem preventivnog učinka u pojedinom slučaju mogu opravdati odstupanje od takve metodologije ili od ograničenja navedenih u točki 21.”

Okolnosti spora i sporna odluka

7 Opći sud je u točkama 1. do 21. pobijane presude iznio okolnosti spora. Za potrebe ovog postupka one se mogu sažeti na sljedeći način.

8 Pometon je talijanski poduzetnik specijaliziran za obradu metala. Poslovao je na tržištu čeličnih abraziva (u daljnjem tekstu: abrazivi) do 16. svibnja 2007., kad je prodao svoju granu djelatnosti u tom sektoru francuskom poduzetniku Winoa SA.

9 Abrazivi su nepričvršćene čestice čelika okruglog ili uglatog oblika koje se uglavnom upotrebljavaju u industriji čelika, automobilskoj industriji, metalurgiji, petrokemijskoj industriji i za rezanje kamena. Proizvode se od čeličnog otpada.

10 Spornom odlukom Komisija je utvrdila da je, u razdoblju od 3. listopada 2003. do 16. svibnja 2007., Pometon sudjelovao, izravno ili putem svojih predstavnika ili predstavnika njegovih dvaju društava kćeri, Pometon España SA i Pometon Deutschland GmbH, u zabranjenom sporazumu koji se sastojao od sporazuma ili usklađenih djelovanja s ostalim četirima poduzetnicima, odnosno s američkom grupom Ervin Industries Inc. (u daljnjem tekstu: Ervin), društvom Winoa i s dvama njemačkim društvima MTS GmbH i Würth GmbH, prije svega radi usklađivanja cijena abraziva u Europskom gospodarskom prostoru (EGP).

Faza istrage i pokretanje postupka

11 Komisija je, nakon što je zaprimila Ervinov zahtjev za oslobađanje od kazne na temelju Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2006., C 298, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 62.) i nakon što je tom poduzetniku odobrila uvjetno oslobađanje, od 15. do 17. lipnja 2010. provela nenajavljene pretrage u prostorijama različitih proizvođača abraziva, među kojima su bili i Pometon i njegova društva kćeri. Kasnije je uputila nekoliko zahtjeva za pružanje informacija poduzetnicima koji su, prema njezinu mišljenju, bili strane zabranjenog sporazuma.

12 Komisija je 16. siječnja 2013., u skladu s člankom 2. svoje Uredbe (EZ) br. 773/2004 od 7. travnja 2004. o postupcima koje Komisija vodi na temelju članaka [101.] i [102. UFEU-a] (SL 2004., L 123, str. 18.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 298.), pokrenula istražni postupak predviđen u članku 11. stavku 6. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 protiv društava Ervin, Winoa, MTS, Würth i Pometon. Odredila im je rok u kojem joj mogu pisanim putem priopćiti žele li sudjelovati o razgovorima o uvjetima nagodbe u skladu s člankom 10.a stavkom 1. Uredbe br. 773/2004.

Istražni postupak i odluka o nagodbi

13 Pet stranaka navodnog zabranjenog sporazuma izrazilo je spremnost sudjelovati u razgovorima o uvjetima nagodbe. Tako su od veljače do prosinca 2013. između Komisije i stranaka zabranjenog sporazuma održana tri kruga bilateralnih sastanaka, tijekom kojih im je iznesen sadržaj prigovorâ i dokazi na kojima se temelje. Komisija je svakoj stranci zabranjenog sporazuma priopćila raspon kazni koje joj može izreći.

14 U siječnju 2014. predmetni poduzetnici podnijeli su u određenom im roku svoje prijedloge za nagodbu, osim Pometona, koji se odlučio povući iz tog postupka.

15 Komisija je 13. veljače 2014. svakoj od preostalih četiriju stranaka navodnog zabranjenog sporazuma uputila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Ona je 2. travnja 2014. u pogledu njih donijela Odluku o nagodbi C(2014) 2074 *final* na temelju članaka 7. i 23. Uredbe br. 1/2003 (u daljnjem tekstu: odluka o nagodbi).

Sporna odluka

16 Komisija je 3. prosinca 2014. Pometonu dostavila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama.

17 Komisija je 25. svibnja 2016. na temelju članaka 7. i 23. Uredbe br. 1/2003 donijela spornu odluku.

18 Tom odlukom Komisija je u biti smatrala da su Pometon, kao i drugi sudionici u zabranjenom sporazumu, uveli, u okviru prvog dijela zabranjenog sporazuma jedinstveni način izračuna koji im je omogućio da ostvare usklađeno povećanje cijene čeličnih abraziva, koje se temelji na indeksu cijena za otpadni materijal (u daljnjem tekstu: dodatna naknada za otpadni materijal). U okviru drugog dijela zabranjenog sporazuma oni su se istodobno sporazumjeli da će uskladiti svoja ponašanja u pogledu prodajnih cijena čeličnih abraziva koje naplaćuju pojedinačnim kupcima time što su se osobito obvezali da si neće međusobno konkurirati snižavanjem cijena (uvodne izjave 32., 33., 37. i 57. sporne odluke).

19 Komisija smatra da je ta povreda jedinstvena i trajna povreda članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u. Naime, ne samo da su se svi protutržišni dogovori sudionika odnosili na usklađivanje cijena i iste proizvode nego su se odvijali pod istim uvjetima tijekom čitavog razdoblja povrede, od 3. listopada 2003. do 16. svibnja 2007. Naposljetku, poduzetnici koji su sudjelovali u povredi i osobe koje su postupale za njihov račun u biti su bili isti (uvodne izjave 107. i 166. sporne odluke).

20 Slijedom toga, prema Komisijinu mišljenju, cilj takvog zabranjenog sporazuma bio je ograničiti tržišno natjecanje, a imao je znatne učinke na trgovinu dotičnim proizvodom između država članica i strana Sporazuma o EGP-u (uvodne izjave 142. i 154. sporne odluke).

21 Komisija je utvrdila da je Pometon sudjelovao u zabranjenom sporazumu od 3. listopada 2003. te je, oslonivši se na činjenicu da se Pometon nije službeno ogradio od navedenog zabranjenog sporazuma, smatrala da se to sudjelovanje nastavilo do 16. svibnja 2007., dana kad je Pometon svoju djelatnost u sektoru abraziva prodao Winoi (uvodne izjave 160. i 166. sporne odluke).

22 Komisija je na temelju Smjernica za utvrđivanje kazni utvrdila osnovni iznos Pometonove novčane kazne na 16 % vrijednosti prihoda od prodaje koje je Pometon ostvario na tržištima zemalja EGP-a tijekom 2006., posljednje pune godine sudjelovanja tog poduzetnika u predmetnoj povredi.

23 Taj postotak odgovara osnovnoj stopi od 15 %, koja je uvećana za 1 % kako bi se uzela u obzir zemljopisna rasprostranjenost povrede na cijelom području EGP-a (uvodne izjave 214. do 216. sporne odluke). Promjenjivi dio osnovnog iznosa novčane kazne zatim je uvećan za fiksni dodatni iznos od 16 %, koji je primijenjen kako bi se poduzetnike odvratilo od sklapanja sporazumâ o usklađivanju cijena (uvodna izjava 220. te odluke).

24 Osnovni iznos novčane kazne koji je tako izračunan nije bio ni na koji način uvećan zbog otegotnih okolnosti. Naprotiv, Pometonu je taj iznos smanjen za 10 % na temelju olakotnih okolnosti jer je u drugom dijelu zabranjenog sporazuma sudjelovao u manjoj mjeri od drugih poduzetnika (uvodna izjava 225. sporne odluke).

25 Naposljetku, na temelju točke 37. Smjernica za utvrđivanje kazni, Komisija je izmijenila osnovni iznos prilagođene novčane kazne (uvodne izjave 228. do 231. sporne odluke), smanjivši ga za 60 %.

26 S obzirom na te elemente, Komisija je u članku 1. sporne odluke utvrdila da je Pometon povrijedio članak 101. stavak 1. UFEU-a i članak 53. stavak 1. Sporazuma o EGP-u time što je između 3. listopada 2003. i 16. svibnja 2007. sudjelovao u jedinstvenoj i trajnoj povredi na čitavom području EGP-a, koja se odnosila na usklađivanje cijena u sektoru abraziva.

27 U članku 2. te odluke Komisija je Pometonu za tu povredu izrekla novčanu kaznu u iznosu od 6 197 000 eura.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

28 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 3. kolovoza 2016. Pometon je podnio tužbu, kao glavno, za poništenje sporne odluke i, kao podredno, za smanjenje iznosa novčane kazne.

29 Pometon je pred Općim sudom istaknuo pet tužbeni razloga.

30 Prvi tužbeni razlog temeljio se na povredi načela nepristranosti postupka, načela pretpostavke nedužnosti i pravâ obrane, zbog toga što mu je Komisija u odluci o nagodbi pripisala konkretno ponašanje, čime je uvjetovala optužbe koje su zatim u pogledu njega iznesene u spornoj odluci.

31 Drugi tužbeni razlog temeljio se na povredi članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u, nedostatnom i proturječnom obrazloženju kao i povredi pravâ obrane i pravilâ o teretu dokazivanja jer mu je Komisija bez dokaza pripisala sudjelovanje u zabranjenom sporazumu u kojem on stvarno nikad nije sudjelovao.

32 Treći tužbeni razlog temeljio se na povredi članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u jer je Komisija smatrala da zabranjeni sporazum predstavlja ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj.

33 Pometon je svojim četvrtim tužbenim razlogom osporavao trajanje svojeg sudjelovanja u zabranjenom sporazumu i naveo zastaru.

34 Naposljetku, Pometon je svojim petim tužbenim razlogom u prilog svojem zahtjevu za poništenje ili smanjenje iznosa novčane kazne naveo povredu obveze obrazlaganja te načelâ proporcionalnosti i jednakog postupanja, kad je riječ o iznimnoj prilagodbi osnovnog iznosa novčane kazne koju je Komisija izvršila u skladu s točkom 37. Smjernica za utvrđivanje kazni.

35 Opći sud pobijanom presudom odbio je prva četiri tužbena razloga, a prihvatio je peti.

36 Opći sud je stoga poništio članak 2. sporne odluke i utvrdio da je iznos novčane kazne koja se izriče Pometonu 3 873 375 eura, a u preostalom dijelu je tužbu odbio.

Zahtjevi stranaka u žalbenom postupku

37 Pometon od Suda zahtijeva da:

– kao glavno, ukine pobijanu presudu i poništi spornu odluku;

– kao podredno, ukine pobijanu presudu u dijelu u kojem Opći sud nije smatrao da je Pometon prestao sa bilo kakvim sudjelovanjem u spornom zabranjenom sporazumu između 18. studenoga 2005. i 20. ožujka 2007. i posljedično smanji iznos novčane kazne koja mu je izrečena, a, u svakom slučaju, smanji taj iznos, i

– naloži Komisiji snošenje troškova prvostupanjskog postupka i žalbenog postupka.

38 Komisija od Suda zahtijeva da:

– odbaci žalbu kao djelomično nedopuštenu i odbije je kao djelomično neosnovanu i

– naloži Pometonu snošenje troškova.

O žalbi

39 U potporu svojoj žalbi Pometon navodi četiri žalbena razloga. Prvi žalbeni razlog temelji se na pogreški Općeg suda koja se tiče prava u dijelu u kojem on nije smatrao da je Komisija povrijedila načelo nepristranosti i pretpostavku nedužnosti. Drugi i treći žalbeni razlog odnose se, s jedne strane, na pogrešnu primjenu pravila u području tereta dokazivanja i pretpostavku nedužnosti, a, s druge strane, na proturječno ili nedostatno obrazloženje pobijane presude kad je riječ o sudjelovanju tog poduzeća u prvom dijelu zabranjenog sporazuma odnosno trajanju njegova sudjelovanja u sporazumu. Četvrti žalbeni razlog odnosi se na povredu načela jednakog postupanja i navodno proturječno ili nedostatno obrazloženje pobijane presude kad je riječ o utvrđenju iznosa novčane kazne izrečene Pometonu.

Prvi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

40 U okviru svojeg prvog žalbenog razlog Pometon u biti tvrdi da je Opći sud u točkama 63. do 103. pobijane presude počinio pogreške koje se tiču prava time što je smatrao da Komisija donošenjem sporne odluke nije povrijedila načelo nepristranosti i pretpostavku nedužnosti, kako su protumačeni u sudskoj praksi koja je osobito proizašla iz presude Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) od 27. veljače 2014., Karaman protiv Njemačke (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310) i presude Općeg suda od 10. studenoga 2017., Icap i dr./Komisija (T-180/15, EU:T:2017:795).

41 Prema Pometonovu mišljenju, za razliku od onoga što je Opći sud presudio u točki 103. pobijane presude, sporna odluka je nezakonita jer mu je, od donošenja odluke o nagodbi i kako proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 26., 28., 29., 31. i 36. do 38., Komisija pripisala konkretno protupravno ponašanje. On smatra da u tim okolnostima ta institucija nije mogla izvršiti nepristranu ocjenu tijekom postupka koji je doveo do donošenja sporne odluke.

42 Kao prvo, na temelju okolnosti, koja je pogrešna, a navedena je u točkama 65. i 76. pobijane presude, da je Komisija u bilješci 4. odluke o nagodbi izričito isključila Pometonovu krivnju, ne mogu se izbjeći nesporazumi kad je riječ o Pometonovoj odgovornosti. Usto, u tom se pogledu ovaj predmet razlikuje od onoga u kojem je donesena presuda Općeg suda od 10. studenoga 2017., Icap i dr./Komisija (T-180/15, EU:T:2017:795).

43 Kao drugo, Pometon smatra da je Opći sud, time što je u točkama 79., 81. i 83. pobijane presude, smatrao da je Komisija postupila u skladu s presudom ESLJP-a od 27. veljače 2014., Karaman protiv Njemačke (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310), povrijedio kriterije navedene u točki 64. te presude. U skladu s tim kriterijima, radi poštovanja pretpostavke nedužnosti, upućivanja na Pometona trebala su biti nužna ili neophodna za ocjenu krivnje adresata odluke o nagodbi. Međutim, to nije bilo tako u predmetnom slučaju i Opći sud je prihvatio da uzme u obzir upućivanja koja su se mogla „pokazati objektivno korisnima” ili koja su bila „namijenjena utvrđenju samo odgovornosti” stranaka koje su sklopile nagodbu.

44 Konkretnije, prvo, Komisijino utvrđenje sadržano u točki 31. odluke o nagodbi, u skladu s kojim se komunikacija s Pometonom nastavila do 16. svibnja 2007., odnosi se samo na jedan element odgovornosti pripisive Pometonu te je irelevantno za ocjenu krivnje drugih sudionika u zabranjenom sporazumu. Pometon tvrdi da navođenje tog utvrđenja nije bilo neophodno s obzirom na to da je, kao što je Opći sud smatrao u točki 89. pobijane presude, Komisija samo pojasnila vremenski razvoj zabranjenog sporazuma i na to da su poduzetnici koji su sklopili nagodbu priznali da su sudjelovali u zabranjenom sporazumu do 2010. Usto, da je Komisija željela utvrditi prijenos djelatnosti s Pometona na Winou, navođenje tog prijenosa bilo bi dovoljno.

45 Usto, Opći sud je u točki 89. pobijane presude također utvrdio da upućivanje na Pometona u točki 31. odluke o nagodbi nije imalo „za cilj utvrditi [Pometonovu] odgovornost za povredu”. S tim u vezi Pometon tvrdi da iz točaka 41. i 65. presude ESLJP-a od 27. veljače 2014., Karaman protiv Njemačke (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310), proizlazi da je povrijeđena pretpostavka nedužnosti s obzirom na to da obrazloženje odluke upućuje na to da je Komisija smatrala da je zainteresirana osoba kriva ili da takvo upućivanje izaziva sumnje u pogledu eventualnog prejudiciranja krivnje.

46 Zbog tog istog razloga, drugo, nije relevantna ni tvrdnja sadržana u točki 81. pobijane presude, u skladu s kojom upućivanja na Pometona, koja su navedena isključivo u točki 4. odluke o nagodbi, naslovljenoj „Opis događaja”, „ne sadržavaju nikakvu pravnu kvalifikaciju u pogledu ponašanja tog poduzetnika”. Usto, ona je pogrešna jer Komisija nije samo uputila na određene činjenice pripisive Pometonu nego je njegovo ponašanje kvalificirala kao „sporazum” ili zabranjeni sporazum u točki 29. te odluke. Osim toga, Pometon podsjeća na to da je u presudi od 10. studenoga 2017., Icap i dr./Komisija (T-180/15, EU:T:2017:795), Opći sud smatrao da je Komisija povrijedila pretpostavku nedužnosti zbog navođenja treće osobe u odluci o nagodbi, unatoč činjenici da su osporavani odlomci razgovora sadržani u dijelu te odluke u kojem se iznose činjenice i da nisu sadržavali pravnu kvalifikaciju u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a.

47 Treće, u točki 83. pobijane presude Opći je sud bezrazložno pripisao važnost činjenici da su se upućivanja na Pometona temeljila na činjeničnim elementima koje su četiri poduzetnika koji su prihvatili nagodbu priznala. Opći sud je tako pokušao opravdati sadržaj odluke o nagodbi tvrdeći da on reproducira sadržaj prijedloga nagodbi koje su potpisale strane koje su pristale sklopiti nagodbu. Međutim, Pometon tvrdi da su ti prijedlozi zapravo bili Komisijini. Usto, Komisijino prejudiciranje u pogledu njega jasno proizlazi iz samog teksta navedenih prijedloga, koji ponašanja pripisiva Pometonu kvalificiraju kao „zabranjeni sporazum” i „protutržišne komunikacije”.

48 S tim u vezi Pometon u svojoj replici pojašnjava da je njegova argumentacija o prijedlozima nagodbi nužna uzimajući u obzir ocjene Općeg suda i stoga je se ne može smatrati nedopuštenom.

49 U svoju obranu Komisija tvrdi da je taj žalbeni razlog nedopušten jer mu je cilj osporiti činjenične ocjene koje se odnose na upravni postupak, jer mu je cilj ishoditi novu ocjenu Suda o meritumu razloga o kojem je Opći sud već odlučio i jer uvodi nove prigovore koji nisu istaknuti u prvostupanjskom postupku. U svakom slučaju, ona smatra da je taj žalbeni razlog neosnovan.

Ocjena Suda

– Dopuštenost

50 Valja podsjetiti na to da je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, Opći sud jedini nadležan za utvrđivanje i ocjenu činjenica i, načelno, za ispitivanje dokaza za koje smatra da dokazuju te činjenice. Naime, ako su ti dokazi prikupljeni na pravilan način i ako su poštovana opća načela prava kao i pravila postupka primjenjiva u području tereta dokazivanja i izvođenja dokaza, ocjena dokazne vrijednosti

podnesenih elemenata isključivo je na Općem sudu. Osim u slučaju iskrivljavanja dokaza, takvo ocjenjivanje stoga ne predstavlja pravno pitanje koje je podložno, kao takvo, nadzoru Suda (presuda od 12. siječnja 2017., Timab Industries i CFPR/Komisija, C-411/15 P, EU:C:2017:11, t. 153.).

51 Usto, nadležnost Suda u okviru žalbe ograničena je na ocjenu pravnih utvrđenja u vezi s razlozima i argumentima istaknutima pred Općim sudom. Stoga stranka u načelu ne može po prvi put pred Sudom navesti razloge ili argumente koje nije navela pred Općim sudom (vidjeti u tom smislu presude od 8. studenoga 2016., BSH/EUIPO, C-43/15 P, EU:C:2016:837, t. 43. i od 19. prosinca 2019., HK/Komisija, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, t. 26.).

52 Naposljetku, ako je žalba nedopuštena u mjeri u kojoj su u njoj samo ponovljeni razlozi i argumenti koji su već izneseni pred Općim sudom, suprotno tomu, kada žalitelj osporava tumačenje ili primjenu prava Unije koju je dao Opći sud, pitanja prava ocijenjena u prvom stupnju mogu ponovno biti raspravljana tijekom žalbenog postupka. Naime, ako žalitelj ne bi mogao temeljiti svoju žalbu na razlozima i argumentima već korištenima pred Općim sudom, navedeni postupak bio bi lišen dijela svojeg smisla (vidjeti u tom smislu presudu od 12. siječnja 2017., Timab Industries i CFPR/Komisija, C-411/15 P, EU:C:2017:11, t. 154. i 155. i navedenu sudsku praksu).

53 U predmetnom slučaju u okviru svojeg prvog žalbenog razloga Pometon smatra da je Opći sud počinio više pogrešaka koje se tiču prava kada je, na temelju pogrešnih kriterija, presudio o tužbenom razlogu koji se temeljio na povredi načela nepristranosti i pretpostavke nedužnosti.

54 Suprotno Komisijinim tvrdnjama, takav žalbeni razlog odnosi se na pravna pitanja koja se mogu ispitati u žalbenom postupku.

55 Međutim, kao što je Komisija pravilno primijetila, Pometon u potporu prvom žalbenom razlogu ističe argument koji je nov u žalbenom postupku, koji se temelji na tome da je Komisija pripremila prijedloge nagodbe i njihove učinke, iako ga je mogao istaknuti pred Općim sudom. Na temelju sudske prakse navedene u točki 51. ove presude taj argument nije dopušten.

56 Slijedom toga, prvi žalbeni razlog dopušten je u dijelu u kojem se ne odnosi na navedeni argument.

– *Meritum*

57 U okviru svojeg prvog žalbenog razloga Pometon tvrdi da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava kada je u točki 103. pobijane presude presudio da se, s obzirom na Komisijin oprez pri sastavljanju odluke o nagodbi i na njezin materijalan sadržaj, navođenja koja se odnose na Pometona sadržana u navedenoj odluci ne mogu smatrati pokazateljem pristranosti te institucije u pogledu Pometona i nepoštovanja pretpostavke nedužnosti u spornoj odluci.

58 S tim u vezi valja podsjetiti na to da je Komisija tijekom upravnog postupka dužna poštovati temeljna prava predmetnih poduzetnika. Među njima je i pravo na dobru upravu, sadržano u članku 41. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), u skladu s kojim svatko ima pravo da institucije Unije njegove predmete obrađuju nepristrano. Taj zahtjev nepristranosti obuhvaća, s jedne strane, subjektivnu nepristranost, u smislu da nijedan član predmetne institucije koji je zadužen za predmet ne smije pokazati pristranost ili osobnu predrasudu te, s druge strane, objektivnu nepristranost, u smislu da institucija mora pružiti dovoljno jamstva da isključi svaku legitimnu sumnju u tom pogledu (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2013., Ziegler/Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, t. 154. i 155.).

59 Načelo nepristranosti, koje je dio prava na dobru upravu, treba razlikovati od pretpostavke nedužnosti, koja se primjenjuje, s obzirom na prirodu predmetnih povreda te prirodu i stupanj težine povezanih sankcija, na postupke o povredama pravila tržišnog natjecanja koja se primjenjuju na poduzetnike, koji

mogu dovesti do izricanja novčanih kazni ili periodičnih penala (presude od 8. srpnja 1999., Hüls/Komisija, C-199/92 P, EU:C:1999:358, t. 150. i od 22. studenoga 2012., E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, t. 73.).

60 Pretpostavka nedužnosti predstavlja opće načelo prava Unije koje je utvrđeno u članku 48. stavku 1. Povelje (presuda od 22. studenoga 2012., E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, t. 72.).

61 Članak 48. Povelje odgovara članku 6. stavcima 2. i 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP), kao što proizlazi iz Objašnjenja koja se odnose na tu odredbu Povelje. Iz toga slijedi da prilikom tumačenja članka 48. Povelje, u skladu s njezinim člankom 52. stavkom 3., kao najniži prag zaštite valja uzeti u obzir članak 6. stavke 2. i 3. EKLJP-a (presuda od 5. rujna 2019., AH i dr. (Pretpostavka nedužnosti), C-377/18, EU:C:2019:670, t. 41.).

62 U tim okolnostima valja podsjetiti na to da je pretpostavka nedužnosti povrijeđena ako sudska odluka ili službena izjava koja se odnosi na okrivljenika sadržava jasnu izjavu u skladu s kojom je predmetna osoba počinila kazneno djelo o kojem je riječ, premda nema pravomoćne osuđujuće presude. U tom kontekstu valja istaknuti važnost terminoloških odabira pravosudnih tijela kao i važnost posebnih okolnosti u kojima su doneseni te prirode i konteksta postupka o kojem je riječ (vidjeti u tom smislu presudu od 5. rujna 2019., AH i dr. (Pretpostavka nedužnosti), C-377/18, EU:C:2019:670, t. 43.; vidjeti također u tom smislu ESLJP, 27. veljače 2014., Karaman protiv Njemačke, CE:ECHR:20140227JUD001710310, t. 63.).

63 Stoga u složenim kaznenim postupcima koji se vode protiv nekoliko okrivljenika kojima se ne može suditi zajedno nadležni sud, radi ocjene njihove krivnje, katkad nužno mora navesti činjenicu sudjelovanja trećih osoba protiv kojih će se možda kasnije voditi zasebni kazneni postupak. Međutim, ako je potrebno navesti činjenice o sudjelovanju trećih osoba, sud o kojem je riječ treba izbjeći iznošenje više informacija nego što je potrebno za analizu pravne odgovornosti osoba kojima se pred njime sudi. Usto, obrazloženje sudskih odluka treba biti sročeno na način da se izbjegne moguće preuranjeno izjašnjavanje o krivnji trećih osoba o kojima je riječ, koje može dovesti u pitanje pravično ispitivanje optužbi koje im se stavljaju na teret u zasebnom postupku (vidjeti u tom smislu presudu od 5. rujna 2019., AH i dr. (Pretpostavka nedužnosti), C-377/18, EU:C:2019:670, t. 44.; vidjeti također u tom smislu ESLJP, 27. veljače 2014., Karaman protiv Njemačke, CE:ECHR:20140227JUD001710310, t. 64. i 65.).

64 Uzimajući u obzir točke 59. do 61. ove presude, sudska praksa o pretpostavci nedužnosti, navedena u točkama 62. i 63. ove presude relevantna je, *mutatis mutandis*, kada Komisija o jednom te istom zabranjenom sporazumu uzastopno donese dvije odluke koje imaju različite adresate nakon dvaju različitih postupaka, odnosno, s jedne strane, odluku donesenu nakon postupka nagodbe i upućenu poduzetnicima koji su sklopili nagodbu, s druge strane, odluku donesenu po završetku redovnog postupka i upućenu ostalim poduzetnicima koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu.

65 U takvom slučaju, koji je kvalificiran kao „hibridni”, a dovodi do donošenja uzastopnih odluka, može, naime, biti objektivno nužno da se Komisija u odluci o završetku postupka nagodbe izjasni o činjenicama i ponašanjima koji se odnose na sudionike navodnog zabranjenog sporazuma u pogledu kojih se vodi redovni postupak. S obzirom na sudsku praksu navedenu u točkama 62. i 63. ove presude, ipak je zadaća Komisije da u odluci o završetku postupka nagodbe osigura očuvanje pretpostavke nedužnosti poduzetnika koji su odbili sklopiti nagodbu te se u pogledu njih vodi redovni postupak.

66 Kako bi se provjerilo je li Komisija poštovala pretpostavku nedužnosti, zadaća je suda Unije da analizira odluku kojom se završava postupak nagodbe i njezino obrazloženje u cijelosti i s obzirom na posebne okolnosti u kojima je donesena. Naime, svako izričito upućivanje u određenim dijelovima te odluke na nepostojanje odgovornosti drugih sudionika u navodnom zabranjenom sporazumu ne bi imalo smisla

kad bi se ostali dijelovi navedene odluke mogli shvatiti na način da se njima preuranjeno izražava njihova odgovornost (vidjeti analogijom presudu od 5. rujna 2019., AH i dr. (Pretpostavka nedužnosti), C-377/18, EU:C:2019:670, t. 46.).

67 S obzirom na tu sudsku praksu valja provjeriti je li, kako tvrdi Pometon, Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava prilikom ocjene prvog tužbenog razloga koji je pred njim istaknut, a koji se temeljio na Komisijinoj povredi načela nepristranosti i pretpostavke nedužnosti.

68 S tim u vezi valja primijetiti da je Opći sud u pobijanoj presudi u biti provjerio, s jedne strane, je li Komisija bila dovoljno oprezna pri sastavljanju odluke o nagodbi kako bi izbjegla preuranjeno izjašnjavanje o Pometonovu sudjelovanju u zabranjenom sporazumu i, s druge strane, jesu li upućivanja na potonjeg sadržana u odluci o nagodbi bila nužna.

69 Naime, kao prvo, kad je riječ o oprezu pri sastavljanju odluke, Opći sud je u točkama 65. i 76. pobijane presude smatrao da je Komisija osobito u bilješci 4. odluke o nagodbi u toj fazi postupka izričito isključila Pometonovu krivnju, istaknuvši da je ta odluka bila isključivo upućena četirima poduzetnicima koji su prihvatili nagodbu i da će spis o Pometonu biti obrađen kasnije u zasebnom i kontradiktornom postupku.

70 Opći sud je u točkama 67., 81. i 82. te presude još istaknuo da obrazloženje odluke o nagodbi ne sadržava nikakvu pravnu kvalifikaciju činjenica koje se odnose na Pometona, koja je navedena jedino u točki 4. te odluke, naslovljenoj „Opis događaja”, i da ta odluka u točki 2.25 ne navodi da je Pometon stranka postupka nagodbe i adresat navedene odluke nego poduzetnik u pogledu kojeg se vodi istražni postupak pokrenut protiv sudionika navedenog zabranjenog sporazuma.

71 Na temelju Pometonovih argumenata ne može se dokazati da su te ocjene zahvaćene pogreškom koja se tiče prava.

72 Prvo, kad je riječ o Pometonovoj argumentaciji sažetoj u točki 42. ove presude, valja istaknuti da, ako je Pometon želio navesti pogrešno tumačenje bilješke 4. odluke o nagodbi od strane Općeg suda i stoga iskrivljenje te odluke, taj argument ne može se prihvatiti.

73 Iako je točno da u toj bilješci nije izričito navedeno da je Pometonova odgovornost u navedenom zabranjenom sporazumu isključena, ipak je u njoj nedvosmisleno navedeno da Pometon nije adresat odluke o nagodbi, da se u pogledu njega vodi različit postupak i da su upućivanja na Pometona sadržana u navedenoj odluci upotrijebljena isključivo za dokazivanje odgovornosti drugih sudionika u zabranjenom sporazumu. Stoga Opći sud nije pogrešno protumačio navedenu bilješku kada je u točki 65. pobijane presude utvrdio da je Komisija u istoj bilješci isključila Pometonovu krivnju, pri čemu se podsjeća na to da se Opći sud pobrinuo da pojasni da je to isključenje provedeno tek „u toj fazi postupka”.

74 U tim okolnostima ne može se prihvatiti ni Pometonov argument u skladu s kojim je, u biti, Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da se na temelju isključenja Pometonove krivnje u bilješci 4. odluke o nagodbi mogu izbjeći nesporazumi u pogledu odgovornosti tog poduzetnika za povredu.

75 Drugo, u mjeri u kojoj Pometon tvrdi da je, među ostalim, u točki 29. odluke o nagodbi, Komisija navela „sporazum” (*agreement*) sklopljen između stranaka postupka nagodbe i Pometona i da je kvalificirala ponašanje pripisano potonjem, valja primijetiti da, kao što je Opći sud pravilno istaknuo u točkama 67., 81. i 82. pobijane presude, Komisija nije ni na koji način u odluci o nagodbi Pometonovo ponašanje kvalificirala kao protutržišno ponašanje. Naprotiv, ta institucija je samo utvrdila ponašanje tog poduzetnika u okviru opisa činjeničnih elemenata. Usto, za razliku od onoga što tvrdi Pometon, Komisija nije upotrijebila izraz „zabranjeni sporazum” u tom okviru.

76 S obzirom na te elemente, Opći sud je mogao a da pritom ne počini pogrešku koja se tiče prava smatrati osobito u točki 103. pobijane presude da je Komisija bila dovoljno oprezna pri sastavljanju odluke. Naime, ta je institucija dokazala zahtijevani oprez pri sastavljanju odluke time što je istaknula činjenicu da ona ne može odlučivati o Pometonovu sudjelovanju u navodnom zabranjenom sporazumu ne samo radi izbjegavanja, kao što je Opći sud istaknuo u točkama 76. i 84. pobijane presude, namjernog odnosno konačnog prejudiciranja odgovornosti potonjeg, nego k tomu, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 63. ove presude, bilo kakvog, makar i mogućeg prejudiciranja te odgovornosti.

77 Kao drugo, kad je riječ o ocjeni nužnosti upućivanja na Pometona u odluci o nagodbi, valja podsjetiti na to da u okviru hibridnog postupka po završetku kojeg se donose uzastopne odluke, Komisija mora, podložno nadzoru Općeg suda, izbjeći priopćiti više informacija o uključenosti trećih osoba, poput Pometona, u takvoj odluci od onoga što je nužno za kvalifikaciju odgovornosti adresata te odluke (vidjeti analogijom presudu od 5. rujna 2019., AH i dr. (Pretpostavka nedužnosti), C-377/18, EU:C:2019:670, t. 44.).

78 U predmetnom je slučaju Opći sud u točki 77. pobijane presude naveo da valja ocijeniti mogu li se upućivanja na Pometona u odluci o nagodbi stvarno smatrati nužnima za što potpuniji opis činjenica iz kojih proizlazi predmetni zabranjeni sporazum.

79 U tom je kontekstu on u točki 79. pobijane presude istaknuo da, kad je riječ o hibridnom postupku koji je doveo do uzastopnog donošenja dviju odluka, upućivanja na određena Pometonova ponašanja sadržana u odluci o nagodbi mogu „se pokazati objektivno korisnima za opis nastanka zabranjenog sporazuma u cijelosti”. U točkama 81. do 83. pobijane presude osobito je smatrao da obrazloženje u kojem su bila sadržana ta upućivanja nije sadržavalo nikakvu pravnu kvalifikaciju ponašanja tog poduzetnika uzimajući u obzir Komisijin oprez pri sastavljanju odluke. U točkama 88. i 89. navedene presude odbacio je Pometonove argumente u skladu s kojima upućivanja na tog poduzetnika u uvodnim izjavama 31. i 37. te odluke nisu bila nužna.

80 Argumentacija koju je Pometon iznio u žalbenom postupku ne može dovesti u pitanje te ocjene.

81 Naime, prvo, iako je Opći sud u točki 79. pobijane presude naveo da upućivanja na Pometona mogu biti objektivno korisna za opis nastanka zabranjenog sporazuma u cijelosti, čime je ustanovio blaži kriterij od kriterija nužnosti koji zahtijeva sudska praksa navedena u točki 77. ove presude, iz zajedničkog tumačenja točaka 79. i 80. pobijane presude ipak proizlazi da Opći sud nije izvukao nikakav zaključak iz ocjene objektivne korisnosti tih upućivanja i da je on naprotiv, osobito u točkama 85. i 88. pobijane presude, ispitao nužnost navedenih upućivanja s obzirom na presudu ESLJP-a od 27. veljače 2014., Karaman protiv Njemačke (CE:ECHR:20140227JUD001710310, t. 63.).

82 Drugo, u mjeri u kojoj Pometon osporava ocjenu nužnosti upućivanja na njega, valja pojasniti da ta stranka kritizira samo ocjenu upućivanja na nju u uvodnoj izjavi 31. odluke o nagodbi, sadržanu u točki 89. pobijane presude.

83 U toj je uvodnoj izjavi Komisija utvrdila da „se komunikacija s Pometonom nastavila do 16. svibnja 2007., dana kada je Pometon prodao svoju djelatnost abraziva […] Winoi te napustio tržište”. Navedena uvodna izjava sadržana je u četvrtom poglavlju odluke o nagodbi, naslovljenom „Opis događaja” i konkretnije u prvom dijelu tog poglavlja, naslovljenom „Priroda i doseg ponašanja”, koji započinje, u uvodnoj izjavi 26. te odluke upućivanjem na čestu komunikaciju između društava Erwin, Winoa, MTS, Würth i Pometon. U skladu s uvodnom izjavom 32. navedene odluke, tijekom ljeta 2007., odnosno nakon 16. svibnja 2007., ostali sudionici u zabranjenom sporazumu preinačili su dodatnu naknadu za otpadni materijal. Navođenje Pometona u uvodnoj izjavi 31. te odluke tako je omogućilo objašnjenje razvoja ponašanja koje se pripisuje ostalim sudionicima u zabranjenom sporazumu na koje se odnosila navedena odluka.

84 Stoga je Opći sud, a da pritom nije počinio pogrešku koja se tiče prava, smatrao da je cilj tog navođenja bio jedino pojasniti vremenski razvoj zabranjenog sporazuma u kojem su svoje sudjelovanje priznala četiri poduzetnika stranke postupka nagodbe, i u biti je smatrao da je ono bilo nužno.

85 Treće, budući da Pometon tvrdi da je Komisija u obrazloženju odluke o nagodbi izvršila pravnu kvalifikaciju njegovih ponašanja, njegovu argumentaciju valja odbaciti zbog razloga navedenog u točki 75. ove presude.

86 Naposljetku, kad je riječ o Pometonovoj argumentaciji koja se temelji na usporedbi ovog predmeta s onim u kojem je donesena presuda Općeg suda od 10. studenoga 2017., Icap i dr./Komisija (T-180/15, EU:T:2017:795), dostatno je podsjetiti na to da, kao što proizlazi iz sudske prakse navedene u točki 66. ove presude, odgovor na pitanje je li Komisija povrijedila pretpostavku nedužnosti ovisi o odlukama o nagodbi u svakom pojedinom predmetu, uključujući njihovu obrazloženju kao i posebnim okolnostima u kojima su donesene.

87 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da prvi žalbeni razlog treba odbaciti kao djelomično nedopušten i odbiti kao djelomično neosnovan.

Drugi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

88 U okviru svojeg drugog žalbenog razloga Pometon u biti ističe da je Opći sud u točkama 129. do 160. pobijane presude počinio pogreške koje se tiču prava time što je pogrešno primijenio načela u području tereta dokazivanja i time što u njoj nije primijenio načelo pretpostavke nedužnosti. On također tvrdi da je ta presuda u pogledu toga proturječno ili nedostatno obrazložena.

89 Kao prvo, Opći sud je u točkama 129. do 147. te presude naveo kao neosporene činjenice i odgovornost koje je Pometon osporio u svojoj tužbi u prvostupanjskom postupku. S tim u vezi Pometon upućuje na određene posebne točke te tužbe.

90 Kao drugo, Pometon tvrdi da je Opći sud u točkama 142., 144. i 145. navedene presude utvrdio njegovo sudjelovanje u zabranjenom sporazumu na temelju pretpostavki ili ocjena koje se temelje na razumnosti ili vjerojatnosti određenih događaja. Time je on povrijedio sudsku praksu u skladu s kojom, prvo, o sudjelovanju poduzetnika u zabranjenom sporazumu ne može se zaključiti iz nagađanja utemeljenih na nepreciznim elementima, drugo, dokazi moraju biti dovoljno uvjerljivi, precizni i usklađeni kako bi se utemeljio čvrst zaključak o tome da je žalitelj sudjelovao u zabranjenom sporazumu i na njihovu temelju se mora moći zaključiti iznad svake razumne sumnje o postojanju povrede i, treće, sud u dvojbi treba odlučiti u korist predmetnog poduzetnika.

91 Komisija tvrdi da je drugi žalbeni razlog nedopušten jer se odnosi na činjenične ocjene, da je upućen protiv sporne odluke i da dijelom ponavlja argumente istaknute u potporu drugom tužbenom razlogu. U svakom slučaju, ona smatra da je taj žalbeni razlog neosnovan.

Ocjena Suda

92 Uvodno valja utvrditi da u okviru drugog žalbenog razloga Pometon u biti ističe da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava prilikom primjene načela koja uređuju teret dokazivanja povreda u području prava tržišnog natjecanja te da je povrijedio svoju obvezu obrazlaganja. Budući da su u okviru tog razloga postavljena pitanja koja Sud može ispitati u žalbenom postupku, on je dopušten.

93 Valja istaknuti da je u točkama 129. do 160. pobijane presude Opći sud ocijenio Pometonovu argumentaciju koja se odnosila na osporavanje dokaza njegova sudjelovanja u prvom dijelu zabranjenog sporazuma, koji se odnosio na način izračuna dodatne naknade za otpadni materijal.

94 S tim u vezi Opći sud je u točki 129. pobijane presude utvrdio da Pometon ne dovodi u pitanje svoju „prvotnu odgovornost" u tom dijelu zabranjenog sporazuma zbog njegove uključenosti u sklapanje sporazuma o načinu izračuna dodatne naknade za otpadni materijal i pripremi tog sporazuma. On je u točkama 132. do 147. te presude smatrao da je Komisija u dovoljnoj mjeri dokazala da je dodatna naknada za otpadni materijal bila automatski primjenjiva među sudionicima u zabranjenom sporazumu. S obzirom na taj automatizam i elemente spisa, Opći sud je u točkama 148. do 159. navedene presude odbio Pometonovu argumentaciju u skladu s kojom je sudjelovanje na sastancima i u drugim komunikacijama bilo potrebno radi provedbe prvog dijela zabranjenog sporazuma od 2004. S obzirom na te elemente Opći sud je u točki 160. te presude presudio da je Pometonovo sudjelovanje u tom dijelu potpuno dokazano.

95 Kao prvo, valja utvrditi da je time Opći sud dostatno obrazložio svoju ocjenu argumenata koje je pred njim istaknuo Pometon. Iz toga slijedi da Pometonovu argumentaciju koja se temelji na nedostatnom ili proturječnom obrazloženju, koja gotovo ni nije dokazana, valja odbiti kao neosnovanu.

96 Kao drugo, kad je riječ o tvrdnjama o pogreškama koje se tiču prava u pogledu primjene dokaznih pravila u području prava tržišnog natjecanja, valja istaknuti, prvo, da Pometonova argumentacija, u skladu s kojom je Opći sud pogrešno smatrao da su određene činjenice i „odgovornost" neosporene, proizlazi iz djelomičnog i pogrešnog tumačenja pobijane presude.

97 Točno je da je u točki 129. pobijane presude Opći sud naveo da Pometon „ne dovodi u pitanje svoju prvotnu odgovornost za prvi dio zabranjenog sporazuma", što se izvan konteksta može razumjeti na način da, prema mišljenju Općeg suda, Pometon nije osporavao svoju odgovornost a stoga ni svoje sudjelovanje u zabranjenom sporazumu. Međutim, iz zajedničkog tumačenja točaka 129. do 160. te presude proizlazi da je Opći sud u toj točki 129. namjeravao utvrditi da Pometon kao takav nije osporavao činjenicu da je pridonio uspostavi sustava dodatne naknade za otpadni materijal, a ne da nije osporavao svoje sudjelovanje u zabranjenom sporazumu.

98 Usto, čak i da Pometon Općem sudu želi prigovoriti što je na taj način iskrivio njegovu tužbu u prvostupanjskom postupku, valja primijetiti da je u odlomcima te tužbe na koje se odnosi ovaj žalbeni razlog Pometon općenito osporio svoje sudjelovanje u zabranjenom sporazumu, ali da pritom nije doveo u pitanje svoju prisutnost na susretu 3. listopada 2003. na kojem je uspostavljen način izračuna dodatne naknade za otpadni materijal. Usto, Pometon je sam potvrdio svoju prisutnost na tom susretu u svojoj replici podnesenoj Sudu.

99 Drugo, u mjeri u kojoj Pometon prigovara Općem sudu da je, osobito u točkama 142., 144. i 145. pobijane presude, povrijedio sudsku praksu koja se odnosi na teret dokazivanja u području prava tržišnog natjecanja, valja primijetiti da je u točkama 132. do 147. te presude Opći sud pravilno ispitao dokaze koje je podnijela Komisija. On je iz svih tih elemenata zaključio da je Komisija u dovoljnoj mjeri dokazala automatsku primjenu dodatne naknade za otpadni materijal.

100 Tu ocjenu ne može dovesti u pitanje činjenica da je Opći sud u točkama 142., 144. i 145. pobijane presude, koje se posebno odnose na Pometon, birao izraze upotrijebivši pojmove poput „vjerojatnosti" ili „pretpostavke".

101 Naime, te točke pobijane presude dio su ocjene dokumentiranih dokaza iz Komisijina spisa, kojom je Opći sud u biti potvrdio skup indicija koje je podnijela Komisija, u skladu sa sudskom praksom o dokazivanju povrede u području prava tržišnog natjecanja. U skladu sa sudskom praksom, taj dokaz naime može podnijeti Komisija skupom objektivnih i usklađenih indicija koji, ocijenjeni zajedno,

mogu, ako ne postoji drugo koherentno objašnjenje, činiti dokaz takve povrede i to i onda kada neki od tih indicija sam za sebe ne bi bio dovoljan za to (vidjeti u tom smislu presudu od 26. siječnja 2017., Komisija/Keramag Keramische Werke i dr., C-613/13 P, EU:C:2017:49, t. 50. do 52.).

102 S obzirom na sva prethodna razmatranja, drugi žalbeni razlog valja odbiti kao neosnovan.

Treći žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

103 U okviru svojeg trećeg žalbenog razloga Pometon tvrdi da je Opći sud u točkama 289. do 316. i 373. pobijane presude, povrijedio, s jedne strane, ppravila u području tereta dokazivanja i pretpostavke nedužnosti kao i, s druge strane, svoju obvezu obrazlaganja prilikom ispitivanja trajanja navodnog sudjelovanja u povredi.

104 Kao prvo, Opći sud je obrnuo teret dokazivanja time što je u točkama 308. i 309. pobijane presude presudio da se na temelju nepostojanja tajne komunikacije između Pometona i drugih stranaka zabranjenog sporazuma ne može zaključiti da je Pometon prekinuo svoje sudjelovanje u zabranjenom sporazumu i da Pometon nije naveo nijedan element na temelju kojeg se može pretpostaviti da je tajna komunikacija bila neophodna za daljnje sudjelovanje u zabranjenom sporazumu. Time je Opći sud povrijedio svoju vlastitu sudsku praksu, u skladu s kojom utvrđenje da ne postoje dokazi ni indiciji na temelju kojih se može smatrati da je povreda prekinuta kad je riječ o tužitelju ne može postati relevantno dok god Komisija udovolji teretu dokazivanja koji je na njoj te podnese dokaze koji se odnose na činjenice koje su vremenski dovoljno blizu, tako da se može razumno priznati da je povreda neprekidno trajala između ta dva konkretna datuma.

105 Kao drugo, Pometon smatra da se, s obzirom na značajke zabranjenog sporazuma, koji je prema Komisijinu mišljenju uspostavljen čestom, trajnom i opetovanom komunikacijom, na temelju okolnosti da on nije sudjelovao na dvanaest sastanka koje su ostale strane zabranjenog sporazuma održale između 2005. i 2007., moralo zaključiti da je on prekinuo svoje sudjelovanje u tom zabranjenom sporazumu.

106 Takvo utvrđenje se tim više nameće kada je Opći sud u drugim predmetima priznao da je sudjelovanje u zabranjenom sporazumu bilo prekinuto u slučaju nepostojanja tajne komunikacije ili djelovanja tijekom razdoblja kraćeg od godine dana ili razdoblja od 16 mjeseci.

107 Komisija tvrdi da je treći žalbeni razlog nedopušten jer je prekid Pometonova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu obuhvaćen činjeničnom ocjenom, a da je u svakom slučaju neosnovan.

Ocjena Suda

108 Najprije, kad je riječ dopuštenosti trećeg žalbenog razloga, s jedne strane, valja podsjetiti na to da pitanje podjele tereta dokazivanja, iako može utjecati na činjenična utvrđenja Općeg suda, predstavlja pravno pitanje (presuda od 6. siječnja 2004., BAI i Komisija/Bayer, C-2/01 P i C-3/01 P, EU:C:2004:2, t. 61.). Iz toga slijedi da je, u mjeri u kojoj Pometon Općem sudu u biti prigovara da je obrnuo teret dokazivanja u pogledu trajanja njegova sudjelovanja u povredi, taj žalbeni razlog dopušten.

109 S druge strane, time što ističe da je njegovo sudjelovanje u povredi bilo prekinuto, Pometon nastoji ishoditi novu ocjenu činjenica za što, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 50 ove presude, Sud nije nadležan kada odlučuje u žalbenom postupku. Iz toga slijedi da je u toj mjeri treći žalbeni razlog nedopušten.

110 Kao glavno, kad je riječ o osnovanosti tog žalbenog razloga, u mjeri u kojoj je on proglašen dopuštenim, valja podsjetiti na to da je Sud već presudio da u većini slučajeva postojanje prakse ili protutržišnog sporazuma treba izvesti iz određenog broja podudarnosti i indicija koji, promatrani zajedno, ako ne postoji drugo dosljedno objašnjenje, mnogu predstavljati dokaz povrede pravila tržišnog natjecanja (presuda od 6. prosinca 2012., Komisija/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, t. 70. i navedena sudska praksa).

111 Takvi indiciji i podudarnosti, kada ih se ocjenjuje u cjelini, ne omogućuju samo otkrivanje postojanja protutržišnih ponašanja ili protutržišnih sporazuma nego i trajanje trajnog protutržišnog ponašanja i razdoblje primjene sporazuma koji je sklopljen u suprotnosti s pravilima tržišnog natjecanja (presuda od 6. prosinca 2012., Komisija/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, t. 71. i navedena sudska praksa).

112 Kad je riječ o nepostojanju dokaza o postojanju sporazuma u određenim konkretnim razdobljima ili barem o tome da je poduzetnik provodio takav sporazum tijekom određenog razdoblja, valja podsjetiti na to da činjenica da takav dokaz nije podnesen za određena konkretna razdoblja nije prepreka tome da se povreda promatra kao da je počinjena tijekom cjelokupnog razdoblja koje je šire od njih, s obzirom na to da takvo utvrđenje počiva na objektivnim i usklađenim indicijama. U okviru povrede koja je trajala više godina, činjenica da su djelovanja u pogledu zabranjenog sporazuma nastupala u različitim razdobljima koja se mogu razdvojiti duljim ili kraćim protecima vremena ipak ne utječe na postojanje tog zabranjenog sporazuma, pod uvjetom da se različitim radnjama koje su dio te povrede nastoji ostvariti isti cilj i da su dio iste jedinstvene i trajne povrede (presuda od 6. prosinca 2012., Komisija/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, t. 72. i navedena sudska praksa).

113 Iz ustaljene sudske prakse isto tako proizlazi da prešutno odobravanje nezakonite inicijative, bez javnog distanciranja od njezina sadržaja ili njezina prijavljivanja upravnim tijelima, ima za učinak ohrabrivanje nastavljanja povrede i ugrožavanje njezina razotkrivanja. To suučesništvo predstavlja pasivan način sudjelovanja u povredi koji može dovesti do odgovornosti predmetnog poduzetnika (presuda od 6. prosinca 2012., Komisija/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, t. 73. i navedena sudska praksa).

114 Iz te sudske prakse proizlazi da Komisija može smatrati da povreda ili sudjelovanje poduzetnika u povredi nisu prekinuti čak i ako ona nema dokaze o povredi za određena konkretna razdoblja ako se različitim radnjama koje su dio te povrede nastoji ostvariti isti cilj, ako one mogu biti dio iste jedinstvene i trajne povrede i ako predmetni poduzetnik nije naveo indicije ili dokaze koji, naprotiv, dokazuju da se povreda ili njegovo sudjelovanje u njoj nisu odvijali u tim razdobljima.

115 U predmetnom slučaju valja istaknuti da je Opći sud u točkama 266. i 267. pobijane presude, koje nisu osporene u okviru ove žalbe, nakon ispitivanja drugog tužbenog razloga istaknutog pred njim, utvrdio da je Komisija dokazala Pometonovu odgovornost u jedinstvenoj i trajnoj povredi na koju se odnosi sporna odluka a da pritom u toj fazi nije ispitao trajanje njegova sudjelovanja u toj povredi.

116 Što se tiče potonjeg, Opći sud je, u okviru svoje suverene ovlasti ocjene činjenica i da to nije osporeno u žalbenom postupku, u točki 304. te presude utvrdio da je Komisija dokazala da je Pometon bio izravno uključen u tajne komunikacije u pogledu dvaju dijelova zabranjenog sporazuma između 3. listopada 2003. i 18. studenoga 2005. kao i tijekom dva mjeseca prije napuštanja tržišta abraziva 16. svibnja 2007., ali da ta institucija nije imala nikakve dokaze protutržišne komunikacije koja uključuje Pometon u razdoblju između 18. studenoga 2005. i ožujka 2007. (u daljnjem tekstu: predmetno razdoblje).

117 Opći sud je ipak u točki 308. pobijane presude presudio da se, s obzirom na značajke zabranjenog sporazuma, odnosno automatsku primjenu dodatne naknade za otpadni materijal i nepostojanje strukturirane organizacije komunikacije među sudionicima u svrhu provedbe usklađivanja u pogledu pojedinačnih kupaca, pri čemu su se povremene komunikacije odvijale samo u slučaju neslaganja, na

temelju nepostojanja tajne komunikacije između Pometona i drugih stranaka tog zabranjenog sporazuma tijekom predmetnog razdoblja ne može smatrati da je Pometon prekinuo svoje sudjelovanje u zabranjenom sporazumu. U točki 309. te presude Opći je sud dodao da Pometon nije naveo nijedan element na temelju kojeg se može pretpostaviti da su tajne komunikacije ipak bile neophodne za nastavak njegova neprekinutog sudjelovanja u zabranjenom sporazumu.

118 Iz prethodno navedenog proizlazi da je Opći sud jasno obrazložio zašto je smatrao da Pometonovo sudjelovanje u jedinstvenoj i trajnoj povredi nije bilo prekinuto tijekom predmetnog razdoblja. Stoga valja odbiti Pometonovu argumentaciju o povredi obveze obrazlaganja.

119 Iz pobijane presude isto tako proizlazi da je Opći sud temeljio svoju ocjenu trajanja Pometonova sudjelovanja u povredi na utvrđenju, koje nije osporeno u okviru ove žalbe, prvo, da je Komisija u dovoljnoj mjeri dokazala tajne komunikacije koje uključuju Pometon prije i nakon predmetnog razdoblja, drugo, da je primjena dodatne naknade za otpadni materijal bila automatska i nije zahtijevala komunikaciju i, treće, da su dva dijela zabranjenog sporazuma bila tijesno povezana. Opći sud je u biti iz tih elemenata zaključio da je Komisija mogla smatrati da je Pometon neprekidno sudjelovao u jedinstvenoj i trajnoj povredi tijekom predmetnom razdoblja, ne dovodeći u pitanje mogućnost tog poduzetnika da dokaže da je to sudjelovanje bilo prekinuto, s obzirom na to da Pometon nije naveo nijedan element ni argument koji može dokazati da je to sudjelovanje bilo prekinuto.

120 Stoga je Opći sud, a da pritom nije povrijedio pravila u području tereta dokazivanja, na temelju sudske praske navedene u točkama 110. do 114. ove presude smatrao da je Pometon trajno sudjelovao u protupravnom ponašanju koje mu je pripisano.

121 S obzirom na sva prethodna razmatranja, treći žalbeni razlog treba odbaciti kao djelomično nedopušten i odbiti kao djelomično neosnovan.

Četvrti žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

122 U okviru četvrtog žalbenog razloga Pometon ističe da je Opći sud u točkama 365. do 396. pobijane presude povrijedio načelo jednakog postupanja i obvezu obrazlaganja kada je izmijenio iznos novčane kazne koja je izrečena Pometonu.

123 Pometon navodi da je Opći sud utvrdio iznos te novčane kazne upotrijebivši Komisijinu metodu za određivanje stope dodatnog smanjenja na temelju točke 37. Smjernica za utvrđivanje kazni. Iz analize triju čimbenika navedenih u točki 376. pobijane presude, a osobito u točkama 379. do 383., 386., 387. i 390. te presude, proizlazi da je, iako je povreda pripisiva Pometonu bila lakša od one koju je počinila Winoa, Opći sud Pometonu odredio istu stopu sniženja od 75 % kao što je i ona koju je Komisija dodijelila Winoi.

124 Opći sud je dakle jednako postupao s dvjema različitim situacijama, a nije objektivno opravdao to različito postupanje, što je u suprotnosti s načelom jednakog postupanja.

125 Pometon dodaje da je Opći sud u točkama 382. i 386. pobijane presude priznao da je njegova situacija slična onoj društva MTS, koje je dobilo sniženje od 90 %. Jedini element razlike između tih dvaju poduzetnika je njihova veličina, koja ipak sama za sebe ne može opravdati značajnu razliku između stopa smanjenja koje se na njih primjenjuju.

126 Stoga bi stopa smanjenja odobrena Pometonu trebala biti između 75 % i 90 %.

127 Komisija ističe da je četvrti žalbeni razlog nedopušten, a da je u svakom slučaju neosnovan.

128 Prema Komisijinu mišljenju, taj je žalbeni razlog nedopušten jer u biti dovodi Sud do toga da preispita meritum novčane kazne koju je odredio Opći sud, što bi prekoračilo nadležnosti dodijeljene Sudu. Naime, Sud ne može zbog pravičnosti svojom ocjenom zamijeniti ocjenu Općeg suda koji je izvršavajući svoju neograničenu nadležnost odlučio o iznosu novčanih kazni izrečenih poduzetnicima zbog njihove povrede prava Unije. To je tim više tako kada Opći sud izvršava svoju neograničenu nadležnost kako bi sam jamčio poštovanje načela jednakog postupanja.

129 Kad je riječ o meritumu, Komisija ističe da je nakon poništenja sporne odluke bila zadaća Općeg suda, kako je navedeno u točki 369. pobijane presude, utvrditi prikladan iznos iznimne prilagodbe osnovnog iznosa novčane kazne, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja.

130 U tom kontekstu iz točke 376. pobijane presude proizlazi da je Opći sud u pogledu svakog od različitih ispitanih čimbenika stvarno usporedio pojedinačnu odgovornost i situaciju Pometona s onima drugih stranaka zabranjenog sporazuma. Komisija smatra da je Opći sud upotrijebio kriterije koji se odnose na težinu i trajanje Pometonova sudjelovanja u povredi kako bi osigurao proporcionalnost novčane kazne.

131 Činjenica da je Pometonova novčana kazna snižena u nižem postotku nego li ona društva MTS nije dovoljna da dokaže nezakonitost postupanja i nedosljednost obrazloženja pobijane presude. Naime, iz točke 390. pobijane presude proizlazi da se Opći sud s tim u vezi oslonio na Pometonove prihode, koji značajno nadmašuju one društva MTS, tako da ta dva poduzetnika nisu bila u usporedivim situacijama s obzirom na svoju veličinu i stoga težinu svojeg sudjelovanja u povredi. Stoga Komisija navodi da je u skladu u ustaljenom sudskom praksom to da su ukupni poduzetnikovi prihodi naznaka, makar približna i nesavršena, njegove veličine i ekonomske snage.

132 Prema Komisijinu mišljenju, poštovanje načela jednakog postupanja zahtijeva uzimanje u obzir svih elemenata koji su svojstveni poduzetniku u odnosu na drugog poduzetnika, dok izravna i ilustrativna usporedba dviju sankcija nije relevantna. Stoga Opći sud nije povrijedio načelo jednakog postupanja time što je Pometonu odobrio istu stopu smanjenja osnovnog iznosa novčane kazne kao što je ona koja je primijenjena na Winou.

133 Usto, primjena iste stope na ta dva poduzetnika može se objasniti višim stupnjem koncentracije prodaja Winoe u odnosu na one Pometonove. S tim u vezi, Komisija je u prilogu B/2 svojeg odgovora na tužbu navela tablicu u kojoj je sažet provedeni izračun.

134 Naposljetku, Komisija tvrdi da je Opći sud u dovoljnoj mjeri obrazložio svoju odluku kad je riječ o utvrđenju iznosa novčane kazne.

Ocjena Suda

– *Uvodna očitovanja*

135 Najprije valja podsjetiti na to da, u skladu s člankom 261. UFEU-a i člankom 31. Uredbe br. 1/2003, Opći sud ima neograničenu nadležnost kad je riječ o novčanim kaznama koje određuje Komisija.

136 Stoga Opći sud može, osim pukog nadzora zakonitosti tih novčanih kazni, zamijeniti ocjene Komisije vlastitom i stoga ukinuti, smanjiti ili povećati izrečenu novčanu kaznu ili periodični penal (presuda od 22. studenoga 2012., E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, t. 124. i navedena sudska praksa).

137 Suprotno tomu, nije na Sudu, kada odlučuje o pravnim pitanjima u okviru žalbe, da zbog pravičnosti svojom ocjenom zamijeni ocjenu Općeg suda koji je na temelju svoje neograničene nadležnosti odlučio o iznosu novčanih kazni izrečenih poduzetnicima zbog povreda prava Unije. Stoga se pogrešku koja se tiče prava koju je počinio Opći sud zbog neprikladnosti iznosa novčane kazne može utvrditi samo u slučaju da Sud ocijeni da je iznos sankcije ne samo neprikladan nego i pretjeran do te mjere da je neproporcionalan (presude od 22. studenoga 2012., E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, t. 125. i 126. i navedena sudska praksa i od 25. srpnja 2018., Orange Polska/Komisija, C-123/16 P, EU:C:2018:590, t. 115.).

138 Usto, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Opći sud pri izvršavanju svoje neograničene nadležnosti ima određene obveze, među kojima je i obveza obrazlaganja, koja se primjenjuje na temelju članka 36. Statuta Suda Europske unije, koji se primjenjuje na Opći sud na temelju njegova članka 53. stavka 1., kao i načelo jednakog postupanja. Izvršavanje neograničene nadležnosti pri određivanju iznosa novčanih kazni koje im se izriču ne može dovesti do diskriminacije između poduzetnika koji su sudjelovali u povredi pravila tržišnog natjecanja (presuda od 18. prosinca 2014., Komisija/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 77. i navedena sudska praksa).

– *O dopuštenosti četvrtog žalbenog razloga*

139 Komisija ističe nedopuštenost četvrtog žalbenog razloga jer se njime Sud poziva da preispita meritum iznosa novčane kazne koji je utvrdio Opći sud.

140 Ta argumentacija proizlazi iz pogrešnog razumijevanja tog žalbenog razloga.

141 Naime, iz Pometonove argumentacije iznesene u potporu tom žalbenom razlogu proizlazi da se njime ne dovodi u pitanje, zbog nepostojanja pravičnosti ili njegove neprikladnosti, iznos novčane kazne koju je tom društvu izrekao Opći sud u izvršavanju svoje neograničene nadležnosti, što je, s obzirom na sudsku praksu navedenu u točki 137. ove presude, izvan nadležnosti Suda kad odlučuje o žalbi. Suprotno tomu, navedeni žalbeni razlog očito se temelji na povredi načela jednakog postupanja i obveze obrazlaganja od strane Općeg suda.

142 S obzirom na sudsku praksu navedenu u točki 138. ove presude, takav žalbeni razlog dopušten je, uključujući, suprotno Komisijinim argumentima, kada je sam Opći sud u izvršavanju svoje neograničene nadležnosti odredio iznos novčane kazne (vidjeti u tom smislu presudu od 18. prosinca 2014., Komisija/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 77., 81., 85. i 86.).

143 Valja još dodati da Pometon poziva Sud da izvrši svoju ovlast neograničene nadležnosti samo ako prihvati ovaj žalbeni razlog. S tim u vezi, valja pojasniti da Sud može ukinuti, smanjiti ili povećati novčanu kaznu ili periodični penal koji su izrečeni samo ako sam konačno odlučuje o sporu pred Općim sudom (vidjeti u tom smislu presudu od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 88. i navedena sudska praksa).

144 Iz prethodno navedenog proizlazi da je četvrti žalbeni razlog dopušten.

– *Meritum*

145 Kao što je navedeno u točki 138. ove presude, Opći sud je pri izvršavanju svoje neograničene nadležnosti obvezan poštovati obvezu obrazlaganja svojih odluka i načelo jednakog postupanja.

146 Ti se zahtjevi nameću Općem sudu i onda kada on ne postupi u skladu s okvirnim pravilima koje je Komisija definirala u svojim Smjernicama za utvrđivanje kazni, koje ne mogu vezati sudove Unije nego ih mogu usmjeravati kada izvršavaju svoju neograničenu nadležnost (vidjeti u tom smislu presudu od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 90. i navedenu sudsku praksu).

147 Opći sud je u pobijanoj presudi za potrebe izračuna iznosa novčane kazne izrečene Pometonu preuzeo Komisijine ocjene koje su služile kao osnova za izračun novčanih kazni izrečenih poduzetnicima koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu, izuzev onih koje se odnose a primjenu točke 37. Smjernica za utvrđivanje kazni, na temelju koje Komisija može, zbog pojedinosti danog slučaja ili potreba za postizanjem preventivnog učinka u pojedinom slučaju, odstupiti od takve opće metodologije sadržane u tim smjernicama.

148 S tim u vezi Opći sud je u točkama 376. i 377. pobijane presude smatrao prikladnim uzeti u obzir tri čimbenika koji, iako se djelomično preklapaju s onima koje je uzela u obzir Komisija, prema njegovu mišljenju, omogućuju bolje razumjeti težinu povrede koja se pripisuje svakoj od stranaka. Stoga je, iako je usporedio Pometonovu situaciju s onom ostalih sudionika u zabranjenom sporazumu, Opći sud, najprije, u točkama 378. do 382. te presude ispitao Pometonovu pojedinačnu odgovornost za sudjelovanje u zabranjenom sporazumu, zatim, u točkama 383. do 387. navedene presude konkretan utjecaj njegova protupravnog ponašanje na cjenovno tržišno natjecanje i, naposljetku, u točkama 388. do 390. te presude veličinu tog poduzetnika koja proizlazi iz njegovih ukupnih prihoda.

149 Nakon što je u točkama 391. i 392. pobijane presude uravnotežio te čimbenike, Opći sud je u točki 393. te presude smatrao da Pometonu valja dodijeliti iznimno smanjenje od 75 % na osnovni iznos novčane kazne. Stopa tog smanjenja je, kao što ističe Pometon, istovjetna onoj koju je Komisija dodijelila Winoi u odluci o nagodbi.

150 Međutim, u skladu s činjeničnim utvrđenjima Općeg suda, koja Sud ne može nadzirati u žalbenom postupku, valja istaknuti da se Pometon i Winoa nalaze u različitim situacijama s obzirom na čimbenike koje je ispitao taj sud. Naime, iz ocjena sadržanih u točkama 382. do 384. i 390. pobijane presude proizlazi da je Pometon „ukupno imao ograničeniju ulogu u zabranjenom sporazumu" od Winoe, da je njegov značaj u povredi bio bitno manji od Winoina i da njegovi prihodi ne dosežu trećinu Winoinih.

151 S obzirom na te elemente, zadaća je Općeg suda obrazložiti kako je unatoč tim različitim situacijama on postupio u skladu s načelom jednakog postupanja kada je Pometonu dodijelio stopu smanjenja koja je istovjetna onoj koja je dodijeljena Winoi.

152 Međutim, to obrazloženje ne proizlazi iz pobijane presude. Naime, iako je Opći sud u točkama 391. i 392. pobijane presude smatrao da različite stope smanjenja koje je dodijelila Komisija poduzetnicima adresatima odluke o nagodbi nisu relevantne u predmetnom slučaju za potrebe određivanja stope smanjenja koja se primjenjuje na Pometona jer one proizlaze iz metode izračuna koju je ona napustila, on nije obrazložio zašto je smatrao da je stopa od 75 % koju je upotrijebio u skladu s načelom jednakog postupanja.

153 Stoga valja prihvatiti četvrti žalbeni razlog.

154 S obzirom na sva prethodna razmatranja, valja ukinuti točku 2. izreke pobijane presude, u kojoj je Opći sud utvrdio iznos novčane kazne izrečene Pometonu na 3 873 375 eura, i točku 4. njezine izreke, u kojoj je Opći sud odlučio o troškovima, a u preostalom dijelu odbiti žalbu.

Postupak pred Općim sudom

155 U skladu s člankom 61. prvim stavkom Statuta Suda Europske unije, Sud nakon ukidanja odluke Općeg suda može konačno odlučiti o sporu ako stanje postupka to dopušta.

156 To je tako u ovom predmetu s obzirom na to da Sud raspolaže svim potrebnim elementima za odlučivanje o žalbi.

157 Međutim, valja točno odrediti doseg nadzora Suda. S tim u vezi valja utvrditi da je, s obzirom na točku 154. ove presude, pobijana presuda ukinuta u mjeri u kojoj je u točki 2. njezine izreke Opći sud utvrdio iznos novčane kazne izrečene Pometonu na 3 873 375 eura. Stoga je zadaća Suda da ispita spor samo u mjeri u kojoj se on odnosi na zahtjev za smanjenje iznosa novčane kazne.

158 Stoga, na temelju neograničene nadležnosti koja je Sudu priznata člankom 261. UFEU-a i člankom 31. Uredbe br. 1/2003, valja donijeti odluku o iznosu novčane kazne koju treba naložiti Pometonu (vidjeti u tom smislu presude od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 73. i navedenu sudsku praksu i od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 87.).

159 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je Sud pri donošenju konačne odluke u sporu, na temelju članka 61. stavka 1. druge rečenice svojeg Statuta, ovlašten u okviru izvršavanja svoje neograničene nadležnosti nadomjestiti svojom odlukom odluku Komisije te posljedično ukinuti, smanjiti ili povećati nametnutu novčanu kaznu ili periodični penal (presuda od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 88. i navedena sudska praksa).

160 Kako bi utvrdio iznos izrečene novčane kazne, on mora ocijeniti okolnosti konkretnog slučaja i vrstu predmetne povrede. Takav postupak na temelju članka 23. stavka 3. Uredbe br. 1/2003 podrazumijeva uzimanje u obzir za svakog sankcioniranog poduzetnika težine predmetne povrede kao i njezino trajanje, uvažavajući osobito načela obrazlaganja, proporcionalnosti, individualizacije sankcija i jednakosti postupanja, a da Sud nije vezan okvirnim pravilima koja je Komisija definirala u svojim Smjernicama za utvrđivanje kazni, čak i kada ona mogu usmjeravati sudove Unije kada izvršavaju svoju neograničenu nadležnost (presuda od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 89. i 90. i navedena sudska praksa).

161 U predmetnom slučaju, za potrebe određivanja iznosa novčane kazne koju treba izreći Pometonu, kao prvo, Sud namjerava preuzeti Komisijine ocjene u pogledu određivanja osnovnog iznosa novčane kazne, procijenjenog na 15 493 500 eura s obzirom na trajanje i težinu povrede koju je počinio Pometon, prije primjene točke 37. Smjernica za utvrđivanje kazni. Naime, osim činjenice da ta ocjena nije osporena, valja smatrati da, radi poštovanja jednakog postupanja s Pometonom u odnosu na ostale sudionike u zabranjenom sporazumu, nije prikladno izmijeniti je.

162 Kao drugo, s obzirom na sve elemente spisa i to da je stranke nisu posebno osporavale, Sud također namjerava preuzeti ocjenu Općeg suda u pogledu čimbenika uzetih u obzir za potrebe ocjene stope dodatnog smanjenja, poput onih navedenih u točki 376. pobijane presude, i usporedne ocjene Općeg suda s tim u vezi sadržane u točkama 378. do 390. te presude.

163 S jedne strane, iz tih ocjena proizlazi da je, s obzirom na te čimbenike i kako je također istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 123., 124. i 129. svojega mišljenja, Pometonova situacija u cjelini usporediva sa situacijom društva MTS u mjeri u kojoj su ta dva poduzetnika imali relativno ograničenu ulogu u zabranjenom sporazumu i u mjeri u kojoj je njihov cjelokupni značaj u njemu bio također proporcionalno mali s obzirom na njihove posebne prodaje u EGP-u. Međutim, njihove se situacije razlikuju u mjeri u kojoj su Pometonovi ukupni prihodi za 2006. (99 890 000 eura) mnogo veći od onih društva MTS za 2009. (25 082 293 eura), pri čemu svaka od tih godina odgovara posljednjoj godini sudjelovanja svakoga od njih u zabranjenom sporazumu.

164 S tim u vezi, kako je istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 125. svojega mišljenja i kako tvrdi Pometon, ako je moguće radi određivanja iznosa novčane kazne uzeti u obzir kako i ukupne poduzetnikove prihode koji su naznaka, makar približna ili nesavršena, njegove veličine i ekonomske snage, tako i dio tih prihoda koji proizlazi iz proizvoda koji su predmet povrede i koji može dati naznaku o njegovu opsegu (vidjeti u tom smislu presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 257. i od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 54.), tim prihodima ne treba pridati neproporcionalan značaj u odnosu na druge elemente ocjene (presuda od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 257.).

165 S druge strane, kao što proizlazi iz točke 150. ove presude, Pometon i Winoa nalaze se u različitim situacijama u pogledu svih čimbenika koje je ispitao Opći sud.

166 U tim okolnostima, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, valja smatrati da će se pravedno ocijeniti te okolnosti primjenom dodatnog smanjenja od 83 % na osnovni iznos koji je izračunala Komisija. Slijedom toga, iznos novčane kazne koja se izriče Pometonu utvrđuje se na iznos od 2 633 895 eura.

Troškovi

167 U skladu s člankom 184. stavkom 2. Poslovnika Suda, kad je žalba osnovana i Sud sâm konačno odluči u sporu, Sud odlučuje o troškovima.

168 Članak 138 stavak 1. tog Poslovnika, koji se na temelju njegova članka 184. stavka 1. primjenjuje na žalbeni postupak, određuje da stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Članak 138. stavak 3. navedenog Poslovnika predviđa da Sud može podijeliti troškove ili odlučiti da svaka stranka snosi vlastite troškove ako stranke djelomično uspiju u svojim zahtjevima.

169 U predmetnom slučaju, prvo, budući da je Pometon djelomično uspio u žalbenom postupku, valja odlučiti da će svaka stranka snositi vlastite troškove tog postupka.

170 Drugo, budući da je svaka od stranaka djelomično uspjela u svojem zahtjevu u postupku pred Općim sudom, valja naložiti svakoj od njih da snosi vlastite troškove tog postupka.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) proglašava i presuđuje:

1. **Točke 2. do 4. izreke presude Općeg suda Europske unije od 28. ožujka 2019., Pometon/Komisija (T-433/16, EU:T:2019:201), se ukidaju.**

2. **Žalba se u preostalom dijelu odbija.**

3. **Iznos novčane kazne izrečene Pometonu SpA u članku 2. Odluke Komisije C(2016) 3121 *final* od 25. svibnja 2016. u vezi s postupkom na temelju članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet AT.39792 – Čelični abrazivi) utvrđuje se na 2 633 895 eura**.

4. **Pometon SpA i Europska komisija snosit će vlastite troškove koje su imali u žalbenom postupku i u prvostupanjskom postupku.**

Potpisi